

Bydgoszcz, 5 marca 2024 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.III.9421.3.17.2023.MG

**Pani
Izabela Sut
Dyrektor
Domu Pomocy Społecznej
w Bożenkowie**

Szanowna Pani Dyrektor,

stosownie do art. 128 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r., poz. 2268 ze zm.), zwanej w dalszej treści „ustawą”, przekazuję niniejsze zalecenia pokontrolne.

W dniach 22, 23, 25, 31 sierpnia 2023 r. oraz 11, 12, 19 września 2023 r. inspektorzy Wydziału Polityki Społecznej, działający na podstawie upoważnienia Wojewody Kujawsko-Pomorskiego przeprowadzili kontrolę doraźną w Dom Pomocy Społecznej w Bożenkowie - zwanym dalej domem, jednostką lub DPS.

Zakres kontroli obejmował sprawdzenie prawidłowości realizacji zadań oraz jakości świadczonych usług zgodnie z obowiązującymi standardami w związku z pismem pracowników domu.

Celem kontroli była ocena stanu faktycznego w obszarze objętym tematyką kontroli, w tym ustalenie ewentualnych nieprawidłowości oraz ich zakresu i skutków. Szczegółowe wyniki kontroli zostały zawarte w protokole, podpisanym przez dyrektora jednostki kontrolowanej w dniu 24 stycznia 2024 r.

Dom Pomocy Społecznej w Bożenkowie jest jednostką stałego pobytu, przeznaczoną dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie. Dom został wpisany do Rejestru Domów Pomocy Społecznej prowadzonego przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego, na podstawie zezwolenia na prowadzenie domu pomocy społecznej z dnia 24 czerwca 2009 r. znak: WPS.III.SSz.90130/19/2009. Zezwolenie wydane zostało na czas nieokreślony. Jednostka dysponuje 70 miejscami rzeczywistymi.

Inspektorzy ustalili, iż podstawę prawną funkcjonowania DPS stanowią: Statut Domu Pomocy Społecznej w Bożenkowie nadany uchwałą Nr 273XXXIX/2006 r. Rady Powiatu Bydgoskiego z dnia 8 czerwca 2006 r. w sprawie nadania statutów dla jednostek organizacyjnych pomocy społecznej Powiatu Bydgoskiego zmieniony uchwałą Nr 432/XLII/14 Rady Powiatu

Bydgoskiego z dnia 6 listopada 2014 r., Regulamin Organizacyjny Domu Pomocy Społecznej w Bożenkowie przyjęty Uchwałą nr 530/2022 Zarządu Powiatu Bydgoskiego z dnia 26 października 2022 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Domu Pomocy Społecznej w Bożenkowie oraz Regulamin Mieszkańców Domu Pomocy Społecznej w Bożenkowie wprowadzony Zarządzeniem nr 5/2023 Dyrektora Domu Pomocy Społecznej w Bożenkowie z dnia 26 stycznia 2023 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Mieszkańców Domu Pomocy Społecznej w Bożenkowie. Dyrektor jednostki posiada upoważnienie do składania oświadczeń woli udzielone Uchwałą nr 498/2022 przez Zarząd Powiatu Bydgoskiego z dnia 20 lipca 2022 r.

W wyniku oględzin domu zespół inspektorów stwierdził, że nieruchomość, w której mieści się dom posiada 3 kondygnacje w związku z czym ma zainstalowaną windę dostosowaną do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Jak ustalono, dom wyposażony jest w system przyzywowo-alarmowy, którego działanie zostało sprawdzone przez zespół inspektorów podczas oględzin pomieszczeń. Po uruchomieniu dzwonka w jednym z pokoi przeznaczonych dla mieszkańców niezwłocznie pojawił się pracownik domu.

Inspektorzy w obecności kierownika jednostki kontrolowanej dokonał wizytacji pomieszczeń domu. Oględziny wykazały, iż zarówno pokoje mieszkańców jak i pomieszczenia ogólnodostępne były bardzo czyste, co wskazuje na duże zaangażowanie pracowników za to odpowiedzialnych.

Dalsze czynności kontroli wykazały, iż w pokojach czteroosobowych nr 8 i 12 mieszkają osoby, które nie są stale leżące. Nie jest to zgodnie z zapisem rozporządzenia § 6 ust. 1 pkt. 3 b) w sprawie domów pomocy społecznej, który wskazuje, iż pokój mieszkalny wieloosobowy ma powierzchnię nie mniejszą niż 6 m² na osobę i: w przypadku osób poruszających się samodzielnie - jest przeznaczony dla nie więcej niż trzech osób, w przypadku osób leżących - jest przeznaczony dla nie więcej niż czterech osób.

W powyższej sprawie dyrektor domu złożyła oświadczenie, w którym czytamy cyt. *„W DPS Bożenkowo obecnie funkcjonują 2 pokoje czteroosobowe tj. pokój nr 8 i nr 12. Dyrektor zastał taką sytuację lokalową w chwili rozpoczęcia pracy w lipcu 2022 r. W tych pokojach przebywają zarówno osoby leżące jak i osoby częściowo leżące (wózkowane), które nie poruszają się samodzielnie po pokoju. W związku z tym, że zastano taką sytuację lokalową zastanawiamy się nad zmianami w pokojach jednak biorąc pod uwagę przede wszystkim dobro Mieszkańca”.*

W toku czynności kontrolnych ustalono, iż opiekę medyczną mieszkańcom zapewniana Gminna Przychodnia Zdrowia w Osielesku. Lekarz internista konsultuje mieszkańców na terenie

domu raz w tygodniu. Konsultacje odbywają się również w formie teleporady bądź wizyty w przychodni w zależności od stanu zdrowia mieszkańców.

Specjalista psychiatra konsultuje mieszkańców na terenie domu raz w miesiącu. Konsultuje również w formie teleporady, jeśli jest to dla mieszkańca wystarczająca forma pomocy lekarskiej. Na konsultacje specjalistyczne mieszkańcy dowożeni są do lekarza psychiatry w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej Poradnia Zdrowia Psychicznego „Stawowa” w Bydgoszczy. Jeśli potrzebna jest opinia lekarza psychiatry dla np.: ZUS lub Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, psycholog jedzie do poradni po stosowną dokumentację. Recepty na zlecone, brakujące leki psychiatryczne wypisywane są zdalnie. Na konsultacje specjalistyczne mieszkańcy są dowożeni bydgoskich szpitali lub poradni.

Inspektorzy ustalili, iż zgodnie z Zarządzeniem nr 5/2023 Dyrektora Domu Pomocy Społecznej w Bożenkowie z dnia 26 stycznia 2023 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Mieszkańców Domu Pomocy Społecznej w Bożenkowie §13 pkt. 1 i 2 dom zapewnia mieszkańcom trzy podstawowe posiłki dziennie, wydawane w następujących godzinach: 8³⁰-10³⁰ śniadanie, 12³⁰-14³⁰ obiad, 18⁰⁰-20⁰⁰ kolacja. Posiłki przygotowuje się na miejscu w kuchni domu. Mieszkańcy spożywają posiłki w stołówce lub w pokojach mieszkalnych. Jednostka zapewnia dostęp do podstawowych produktów spożywczych i napojów przez całą dobę. Zespół inspektorów poddał analizie jadłospis sporządzany w systemie dekadowym za okres od 14.08.2023 r. do 23.08.2023 r. Jadłospis sporządził szef kuchni zatwierdził w zastępstwie dyrektora kierownik domu oraz przedstawiciele mieszkańców.

Mieszkańcom dom zapewnia diety zgodnie z zaleceniami lekarza tj.: dieta cukrzycowa, lekkostrawna oraz dla 18 mieszkańców posiłki miksowane.

W domu zgodnie z Zarządzeniem nr 3/2023 Dyrektora Domu Pomocy Społecznej w Bożenkowie z dnia 18 stycznia 2023 r. w sprawie zmiany stawki żywieniowej na rok 2023 obowiązuje średnia stawka żywieniowa w wysokości 12,50 zł. Powyższa stawka uległa zmniejszeniu w porównaniu do zeszłego roku i jest jedną z najniższych w województwie kujawsko-pomorskim. W powyższej sprawie dyrektor domu w piśmie z dnia 8 września 2023 r. wyjaśniła, iż na oszczędność w zakresie zakupów produktów spożywczych mają negocjowane z dostawcami ceny oraz sezonowość cen na produkty sezonowe.

Analiza grafików pracowników kuchni wykazała, iż dyżuryienne pełnią oni od godz. 7⁰⁰ do godz. 19⁰⁰, natomiast posiłki dla mieszkańców tj. kolacja wydawana powinna być do godziny 20⁰⁰. W powyższej sprawie kierownik domu złożyła wyjaśnienie w którym czytamy cyt. „(...) Mieszkańcy Domu otrzymują kolację w godzinach 18.00-20.00. Większość z nich przychodzi na wieczorny posiłek na godz. 18.00, jeżeli do zakończenia posiłku w stołówce – czyli do końca pracy kuchni tj. do godz.19.00 Mieszkaniec nie przyjdzie, jego

porcja zabierana jest przez opiekunów do gabinetu zabiegowego bądź jeżeli zachodzi taka potrzeba zanoszona jest do pokoju Mieszkańca”.

W kwestii sytuacji prawnej mieszkańców domu ustalono, iż w Domu Pomocy Społecznej w Bożenkowie przebywa 70 mieszkańców, 50 jest ubezwłasnowolnionych, pozostali mieszkańcy posiadają zdolność do czynności prawnych. Opiekunami prawnymi dla mieszkańców są członkowie ich rodzin np.: rodzice, rodzeństwo, osoby obce tj. pracownicy z miejsc wcześniejszego pobytu oraz pracownicy z Domu Pomocy Społecznej w Bożenkowie.

Dalsze czynności kontrolne wykazały, że zgodnie z § 2 ust. 2 i 3 rozporządzenia w sprawie domów pomocy społecznej, dom powołuje Zespoły Terapeutyczno-Opiekuńcze składające się w szczególności z pracowników domu, którzy bezpośrednio zajmują się wspieraniem mieszkańców.

Warunkiem efektywnej realizacji usług opiekuńczych i wspomagających jest między innymi posiadanie wskaźnika zatrudnienia pracowników ZTO w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy w odpowiednim typie domu. W przypadku kontrolowanej jednostki wskaźnik ten powinien wynosić nie mniej niż 0,5 na jednego mieszkańca domu.

Z dokumentów przedłożonych przez dyrektora jednostki wynika, iż na dzień 22 sierpnia 2023 r. w skład zespołu wchodziło to 48 osób.

Wskaźnik zatrudnienia wyliczony zgodnie z obowiązującymi zasadami na podstawie dokumentacji przedłożonej przez dyrektora domu, wynosi 0,50 ($35,25 \div 70$), a tym samym spełnia wymogu określonego w § 6 ust. 2 pkt 3 lit. b rozporządzenia w sprawie domów pomocy społecznej.

Inspektorzy ustalili, iż całodobową opiekę nad mieszkańcami świadczą opiekunowie, pielęgniarki i terapeuci. W dziale opiekuńczo-terapeutycznym zatrudnionych jest pięć pielęgniarek, dziewiętnastu opiekunów, trzech terapeutów, jeden starszy specjalista ds. rewalidacji oraz jeden fizjoterapeuta. Z analizy dokumentacji wynika, iż pracownicy działu terapeutyczno-opiekuńczego pracują w godzinach: opiekunowie od godz. 7⁰⁰-19⁰⁰ lub 19⁰⁰-7⁰⁰ oraz (dwie osoby) w godz. 7⁰⁰-15⁰⁰, pielęgniarki od godz. 7⁰⁰-19⁰⁰, 7⁰⁰-15⁰⁰, 7⁰⁰-22⁰⁰, 19⁰⁰-22⁰⁰, 22⁰⁰-6⁰⁰ oraz 21⁰⁰-7⁰⁰, terapeuci od godz. 7⁰⁰-19⁰⁰ lub (dwie osoby) w godz. 7⁰⁰-15⁰⁰.

Kontrolujący poprosili dyrektora domu o wyjaśnienie godzin pracy pielęgniarek, w którym czytamy cyt. *„Dom stara się zapewnić opiekę pielęgniarską całodobowo jednak z uwagi na niedobór personelu medycznego na rynku pracy zdarza się, że pielęgniarki pracują tylko w określonym czasie np. noc 5 h, 3h aby wykonać niezbędne i w odpowiednich godzinach czynności na rzecz Mieszkańców. Na dyżurach nocnych poza zapewnieniem bezpieczeństwa Mieszkańcom pielęgniarka ma obowiązek rozłożyć do kieliszków leki na kolejny dzień dla 70 podopiecznych (rano, południe, wieczór + dodatkowe), ma obowiązek o godz. 22.00 podać*

ostatnie insuliny (podawane 7.30, 12.30, 17.30, 22.00, poprzedzone ok. godz. wcześniejszym pomiarem cukrów)”.

Zespół inspektorów dokonał analizy pracy pielęgniarek i opiekunów poprzez sprawdzenie grafiku za miesiące wrzesień i listopad 2022 r. oraz styczeń, sierpień, wrzesień 2023 r. Na podstawie przeanalizowanej dokumentacji ustalono, iż praca w dziale terapeutyczno-opiekuńczym zaplanowana jest następująco: opiekunki zmiana dzienna - 5-6 pracowników, zmiana nocna - 2-3 pracowników, pielęgniarki - 1 osoba podczas zmian dziennych oraz 1 osoba na dyżurze uzupełniającym.

W godz. 7⁰⁰-15⁰⁰ pracuje Pani [REDAKTOWANE] zatrudniona na stanowisku opiekun, która zajmuje się koordynowaniem konsultacji specjalistycznych. Ponadto Pani [REDAKTOWANE] zatrudniona na stanowisku opiekun pracuje w godz. 7⁰⁰-15⁰⁰ gdyż zajmuje się dbaniem o czystość odzieży, pościeli i ręczników mieszkańców oraz pozostałych wymagających prania rzeczy w DPS.

Starszy specjalista ds. rewalidacji Pani [REDAKTOWANE], instruktorzy terapii zajęciowej Pani [REDAKTOWANE] i Pani [REDAKTOWANE] oraz Pani [REDAKTOWANE] zatrudniona na stanowisku fizjoterapeuty pracują w godz. 7⁰⁰-15⁰⁰. Natomiast Pani [REDAKTOWANE] terapeuta i Pani [REDAKTOWANE] instruktor terapii zajęciowej pełnią dyżury w godz. 7⁰⁰-19⁰⁰.

Zespół inspektorów poprosił dyrektora domu o wyjaśnienie powyższego planowania godzin pracy terapeutów, w którym czytamy cyt. *„Zajęcia rewalidacyjne prowadzone są do godz. 15.00 w mniejszych grupach oraz indywidualnie, kiedy Mieszkańcy są najbardziej aktywni i gotowi do współpracy. Pozostali pracownicy terapii jednocześnie proponują inne zajęcia jak np. arteterapia, muzykoterapia, zajęcia teatralne, zajęcia komputerowe (pisanie gazetki), spacery do południa i po obiedzie. Nadmieniam, że proponowane formy aktywności dla Mieszkańców w godzinach 7.00 - 15.00 wymagają większej ilości osób - terapeutów do zapewnienia odpowiedniej opieki i bezpieczeństwa np. spacery (uczestniczy 15-20 osób), wyjazdy na zakupy, do kina (7 osób) itd. Z uwagi na to, że Mieszkańcy są najbardziej aktywni do południa i po obiedzie większość zajęć organizowana jest do godz. 15.00, po godz. 15.00 (...)”.*

Pismo pracowników domu wskazywało również, iż w ramach oszczędności ręczniki po kąpieli mieszkańców powinny zostać wysuszone i wykorzystane przy kolejnej kąpieli. W tej sprawie dyrektor domu złożyła oświadczenie, w którym wskazała, iż cyt. *„Ręczniki, jeżeli zachodzi taka potrzeba, wymieniane są nawet częściej w zależności od ich zabrudzenia. Dotyczy to również pościeli. Nic mi nie wiadomo na temat „rzekomego zakazu zmiany ręczników czy też zaleceń dot. nakazu suszenia zabrudzonych ręczników”, oraz „W związku z tym, że ostatnio znacząco wzrosły koszty związane z utrzymaniem Domu np. koszty energii elektrycznej (rachunek na 2 miesiące zimą opiewał na ponad 70.000 zł, miesięczny koszt wywozu szamba sięga czasami*

kwoty 15.000 zł miesięcznie) przeprowadzono rozmowę z Panią obsługującą pralnię (w spotkaniu uczestniczył Dyrektor, Główny Księgowy oraz Kierownik Działu TO) w zakresie ewentualnego zmniejszenia kosztów prania pościeli, ręczników i odzieży Mieszkańców (średnio miesięcznie jest to nawet ponad 3 tony prania). W trakcie rozmowy podkreślano, że nie może to odbywać się kosztem standardów i poziomu higieny Mieszkańców”.

W powyższej sprawie inspektorzy poprosili również o rozmowę z Panią [REDAKTOWANE], która od wielu lat zajmuje się dbaniem o czystość ubrań mieszkańców DPS. Pani [REDAKTOWANE] nie potwierdziła aby ręczniki kąpielowe mieszkańców były używane dwukrotnie.

Kontrolą objęto również kwestię zmian w zatrudnieniu kadry w jednostce. dokumentacja przekazana inspektorom wskazuje, iż dyrektor w okresie 29.07.2022 r. 22.08.2023 r. rozwiązał umowę o pracę z czterema pracownikami z czego z trojgiem z nich na podstawie art. 52 Kodeksu pracy. Umowę o pracę wypowiedziało sześcioro pracowników w tym kierownik działu terapeutyczno-opiekuńczego.

W toku czynności kontroli ustalono, iż dyrektorem Domu Pomocy Społecznej w Bożenkowie jest Pani [REDAKTOWANE]. Dyrektor posiada wykształcenie wyższe. Studia ukończyła w 1995 r. w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Bydgoszczy Wydział Pedagogiczny na kierunku pedagogika. Ponadto dyrektor domu posiada specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej ukończoną w Wyższej Szkole Ekonomiczno-Społecznej w Bydgoszczy Instytut Pedagogiki

W związku z powyższym dyrektor domu spełnia wymagania określone w art. 122 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, przewidziane dla osób kierujących jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej.

Kolejną kwestią wskazaną w piśmie pracowników była likwidacja sklepiku terapeutycznego, który znajdował się na terenie DPS. Oględziny infrastruktury domu potwierdziły, iż sklepik został zamknięty. W powyższej sprawie dyrektor domu złożyła oświadczenie w którym wskazała, iż cyt. „(...) Ceny zakupionych towarów były zaokrąglane w górę (np. wafelek zakupiony za 1,99 zł w sklepiku sprzedawany za 2,00 zł). Zgodnie z obowiązującymi przepisami nawet małe kwoty wynikające z zaokrąglenia cen np. 0,01 zł stanowią tzw. dochód. Prowadzenie sklepiku w takiej formie nosi znamiona prowadzenia działalności gospodarczej. Zgodnie z przepisami dotyczącymi domów pomocy społecznej oraz finansów publicznych DPS nie mogą prowadzić działalności gospodarczej. (...) Od tego czasu Mieszkańcy realizacją trening budżetowy w innej formie. Zakupy robią w sklepach typu np. Biedronka, Lidl, Dino, Polo. Mieszkańcy nadal uczą się poznawać wartość pieniądza. Jednocześnie planują i zakupu i wydatki. (...) Aktualnie wyjazd na zakupy jest raz w tygodniu. Mieszkańcy, którzy mają problemy w poruszaniu się sporządzają listę niezbędnych zakupów

i zakupy robione są przez terapeutów. Takie wyjazdy do sklepów spełniają dodatkowo funkcję terapeutyczną – uspołecznianie Mieszkańców. Często Mieszkańcy wyjazd do sklepu traktują jako krótką wycieczką.”

Pismo pracowników domu porusza również kwestię zdjęcia telewizora w Sali nr 2 i zamianę go na mniejszy odbiornik. Zespół inspektorów poprosił dyrektora domu o wyjaśnienie tej kwestii. Pani dyrektor złożyła wyjaśnienie w którym czytamy cyt. *”Powzięłam informację, iż telewizor, który wisiał na ścianie w Sali dziennego pobytu (sala nr 2) jest własnością jednego z Mieszkańców [REDAKTOWANE]. Telewizor został zakupiony z jego prywatnych pieniędzy przez opiekuna prawnego – pracownika DPS. Z telewizora korzystali wszyscy Mieszkańcy oraz pracownicy DPS. W pokoju, w którym mieszka Pan [REDAKTOWANE] nie ma on swojego telewizora.”* oraz *„W to miejsce w Sali tej został zawieszony inny telewizor zakupiony ze środków DPS i stanowiący jego własność (wpisany jest w księgach wyposażenia) tak aby wszyscy Mieszkańcy mogli z niego korzystać. Powyższe rozwiązane nie budzi jakichkolwiek wątpliwości natury finansowej i etycznej”.*

Kontrolą objęto także kwestię wskazaną w piśmie pracowników domu tj. brak zebrań wszystkich pracowników domu. W powyższej sprawie dyrektor domu złożyła oświadczenie w którym wskazała, iż cyt. *„Zebrania z pracownikami zwoływane są w miarę potrzeb. Zebranie wszystkich pracowników odbywało się w dniu 05.09.2023 r. Zebranie wszystkich pracowników jest utrudnione ze względu na równoważny system czasu pracy pracowników. Zebrania (spotkania) odbywają się w mniejszych grupach w miarę potrzeb. Nie ze wszystkich spotkań sporządzane są protokoły.”* W oświadczeniu wskazano również, iż w dniu 16 lutego 2023 r. odbyło się zebranie w związku z wyborem Komisji Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Ponadto w dniu 12 marca 2023 r. odbyło się spotkanie pięciu terapeutów z pięcioma przedstawicielami opiekunów. Tematem zebrania odbył narastający konflikt pomiędzy uczestniczącymi w zebraniu grupami zawodowymi. Podczas spotkania swoje argumenty przedstawiły obie grupy zawodowe oraz omówiono zasady współpracy mające na celu osiągnięcie kompromisu.

W dniu 12 lipca 2023 r. miało odbyć się spotkanie opiekunów i terapeutów w związku z trwającym nadal konfliktem pomiędzy tymi grupami pracowników. Mimo podania daty i godziny zebrania z wyprzedzeniem o wyznaczonej godzinie nie pojawił się żaden z opiekunów. Na spotkanie zaproszono 3 opiekunów, mających w danym dniu dyżur, i omówiono bieżące sprawy. Opiekunowie zgłaszali swoje uwagi i wątpliwości.

Ponadto codziennie rano odbywają się tak zwane odprawy z pracownikami, na których obecny jest dyrektor domu. Podczas tych spotkań omawiane są sprawy bieżące. Na bieżąco odbywają się również spotkania z grupami zawodowymi.

W dniu rozpoczęcia czynności kontrolnych zespół inspektorów podczas rozmowy z mieszkańcem uzyskał informację, iż w poprzednim tygodniu z domu samowolnie oddalił się jeden z mieszkańców. Powyższą informację potwierdziła rozmowa z dyrektorem kontrolowanej jednostki.

Z przekazanej zespołowi inspektorów dokumentacji wynika, iż Dom Pomocy Społecznej w Bożenkowie posiada Procedurę nr 17 dotyczącą postępowania w przypadku samowolnego oddalenia się mieszkańca zawierającą działania, które należy podjąć w takim przypadku.

W dniu 17 sierpnia 2023 r. Pan ██████████ około godziny 10³⁰ zgłosił się do gabinetu zabiegowego po papierosa, którego otrzymał od pielęgniarki dyżurnej, po około pół godzinie pracownicy zorientowali się, iż mieszkańca nie ma na terenie DPS. Zgodnie z procedurą dotyczącą postępowania w przypadku samowolnego oddalenia się mieszkańca, rozpoczęto poszukiwania Pana ██████████. Pracownicy sprawdzili kilkakrotnie wszystkie pomieszczenia domu, a także teren przyległy do DPS. Poszukiwania rozszerzono o teren leśny, pobliskie sklepy, restauracje oraz przystanki autobusowe, bezskutecznie. Dyrektor domu podjął decyzję o zawiadomieniu Policji oraz rodziców mieszkańca. Przybyli na miejsce funkcjonariusze Policji zebrali potrzebne informacje oraz rysopis poszukiwanego. Na terenie domu pojawiło się kilka patroli Policji, straży pożarnej i nurkowie z uwagi na to, iż w pobliżu występują akwenty wodne. Do pomocy w poszukiwaniach zastosowano drony, dzięki którym namierzono Pana ██████████ na Rondzie Maczka w Bydgoszczy. Mieszkaniec został zaopiekowany medycznie w Centrum Medycznym Gizińscy, objawów psychotycznych nie stwierdzono. Pan ██████████ o godzinie 18³⁰ został przywieziony do DPS.

Z informacji przekazanej zespołowi inspektorów wynika, iż samodzielne wyjścia nieubezpieczeniowych mieszkańców poza teren domu są zgłaszane ustnie pielęgniarce dyżurującej lub kierownikowi działu terapeutyczno-opiekuńczego, wskazując przy tym przypuszczalną godzinę powrotu. Mieszkaniec po powrocie zgłasza swój powrót do DPS.

Jednostka posiada również w tym zakresie Procedurę nr 17 dotyczącą samodzielnego wyjścia lub wyjazdu oraz urlopowania Mieszkańca Domu Pomocy Społecznej w Bożenkowie. Niepokojący w zaistniałej sytuacji jest fakt pozostawiania otwartej bramy domu. Jednostka kontrolowana powinna mieć nadzór nad osobami wchodzącymi jak i opuszczającymi jej teren.

Dalsze czynności kontrolne wykazały, iż w Domu Pomocy Społecznej w Bożenkowie obowiązuje Procedura nr 4 dotycząca stosowania przymusu bezpośredniego. Szczegółowa analiza przypadków stosowania przymusu bezpośredniego w jednostce wykazała, iż w pierwszych miesiącach 2023 r. przymus bezpośredni nie był stosowany, nawet wobec mieszkańca który wymagał codziennego ograniczania swobody ruchu. W tej sprawie dyrektor domu wyjaśniła, iż cyt. „Wyjaśniam, że w okresie od 03.01.2023r. do 27.03.2023r. nie

stosowano przymusu bezpośredniego wobec Mieszkańców ponieważ lekarz psychiatra dr [REDAKTOWANE] zatrudniony wcześniej w Gminnej Przychodni „Osielsko” złożył wypowiedzenie umowy o pracę. Podjęto wówczas rozmowy z Przychodnią w Osielsku o możliwości zatrudnienia kolejnego specjalisty jednak nie odniosły one oczekiwanych rezultatów. W związku z trudną sytuacją zabezpieczono Mieszkańcom opiekę psychiatryczną w różnych Poradniach na terenie Bydgoszczy i Koronowa. W tym okresie podjęto decyzję o zwiększeniu liczby opiekunów na dyżurach nocnych i zorganizowano pracę w ten sposób, aby Mieszkańcy zagrożający w jakikolwiek sposób swojemu życiu czy zdrowiu przebywali pod stałym nadzorem personelu. W przypadkach szczególnego pobudzenia pielęgniarka dyżurna wzywała pogotowie ratunkowe. W marcu podjęliśmy stałą współpracę z Poradnią Zdrowia Psychicznego przy ul. Stawowej w Bydgoszczy w ramach Zespołu Leczenia Środowiskowego. Od dnia 28.03.2023 r. przymus bezpośredni był stosowany za zgodą lekarza psychiatry dr [REDAKTOWANE] [REDAKTOWANE]”.

W odniesieniu do powyższego wyjaśnienia dyrektora kontrolowanej jednostki dotyczącego niemożności stosowania przymusu bezpośredniego w okresie od 03.01.2023 r. do 27.03.2023 r. z uwagi na brak zawartej umowy przez dom z lekarzem specjalistą, należy zaznaczyć, że art. 18 ust. 3 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2022 r. poz. 2123 ze zm.) wskazuje, iż cyt. „*W jednostce organizacyjnej pomocy społecznej, która nie zatrudnia lekarza, informację, o której mowa w ust. 2, pielęgniarka przekazuje kierownikowi jednostki, który niezwłocznie informuje o tym upoważnionego przez marszałka województwa lekarza specjalistę w dziedzinie psychiatrii.*”.

W ocenie zespołu inspektorów oznacza to, że dom mógł stosować przymus bezpośredni wobec mieszkańców tego wymagających w oparciu o wyżej wskazany przepis.

Z informacji przekazanych zespołowi inspektorów w dniu 22 sierpnia 2023 r. od pielęgniarki Pani [REDAKTOWANE] wynika, iż Pan [REDAKTOWANE] ma założoną sondę PEG w celu karmienia. Dla ochrony sondy przed wyrwaniem przez mieszkańca podczas karmienia stosowany jest przymus bezpośredni w postaci pasów bezpieczeństwa. Od około dwóch tygodni pracownicy starają się ograniczyć stosowanie przymusu bezpośredniego wobec mieszkańca. Mimo to w sytuacjach, gdzie zagrożone jest zdrowie i życie mieszkańca, gdy jest on niespokojny, pobudzony, próbuje wyrwać sondę lub wychodzi z łóżka konieczne jest stosowanie przymusu bezpośredniego.

Zespół inspektorów dokonał analizy zapisów dotyczących Pan [REDAKTOWANE] zawartych w raportach pielęgniarskich. Analiza raportu z dyżuru dziennego z dnia 5 stycznia 2023 r. dokonanego przez Panią [REDAKTOWANE] dyżurującą pielęgniarkę wskazuje, iż cyt. „*Mieszkaniec przez cały dyżur unieruchomiony. Nie sprawiał problemów. Większość dnia przespał spokojny,*

temp. ciała w normie” oraz z dyżuru z dnia 8 stycznia 2023 r. wskazuje, iż cyt. „Mieszkaniec od obiadu uwolniony, miał dobry humor, śmiał się i chętnie przebywał wśród kolegów”. Powyższe zapisy wskazują, że w tych dniach wobec mieszkańca zastosowano przymus bezpośredni.

Mając na uwadze, iż wobec mieszkańca przymus bezpośredni stosowany był niemal codziennie, według sporządzonego na prośbę inspektorów wykazu za okres od 1 czerwca 2022 r. do 31 grudnia 2022 r. 213 razy, co daje średnio 30 razy w miesiącu oraz cytowane wyżej zapisy zawarte w raporcie pielęgniarskim wyjaśnienie dyrektora, iż w okresie od 03.01.2023 r. do 27.03.2023 r. nie stosowano wobec mieszkańców domu przymusu bezpośredniego jest niewiarygodne.

Mając na uwadze powyższe ustalenia tzn. zapisy w raporcie z dyżuru dziennego z dnia 5 oraz 8 stycznia 2023 r. wskazujące na stosowanie przymusu bezpośredniego bez zachowania odpowiednich procedur tj. sporządzania na tę okoliczność odpowiedniej dokumentacji, zespół inspektorów przesłuchał w tej sprawie pielęgniarkę Panią [REDAKTOWANE] oraz dyrektora domu Panią [REDAKTOWANE].

Pani [REDAKTOWANE] w dniu 9 listopada 2023 r. zeznała, iż cyt. „(...) w kwestii wpisu zawartego w raporcie pielęgniarskim z dnia 8 stycznia 2023 r. cyt. Mieszkaniec od obiadu uwolniony, miał dobry humor, śmiał się i chętnie przebywał wśród kolegów” oznacza to, iż mieszkaniec [REDAKTOWANE] wcześniej był przypięty pasami. Podobnie jak w zdarzeniu z dnia 5 stycznia 2023 r. nie pamiętam czy wypisałam kartę zastosowania przymusu bezpośredniego. Zawsze wypełnione karty zostawiałam w gabinecie zabiegowym, nie mam wiedzy co się z nimi działo dalej. Była specjalna teczka, w której te dokumenty zostawiałam. Możliwe, że przez zmianę lekarza i zmianę zabezpieczenia PEG u mieszkańca przymus bezpośredni nie musi być stosowany tak często jak poprzednio lub wcale. Na dyżurach nocnych wobec [REDAKTOWANE] przymus nie stosowany jest wcale. W mojej ocenie mieszkaniec jest dobrze zaopiekowany przez zatrudnionych w DPS opiekunów”.

Z kolei dyrektor domu Pani [REDAKTOWANE] w dniu 7 grudnia 2023 r. zeznała: „(...) Na ten moment nie jestem w stanie ustosunkować się do treści przedstawionych dokumentów tj. protokół przesłuchania świadka Pani [REDAKTOWANE] dotyczącego stosowania przymusu bezpośredniego wobec mieszkańca Pana [REDAKTOWANE] w dniach 5 i 8 stycznia 2023 r. oraz zapisów zawartych w raporcie pielęgniarskim z tego okresu. Trudno mi wyjaśnić rozbieżności zawarte w moim wyjaśnieniu dotyczącym stosowania przymusu bezpośredniego w okresie 3.01.2023 do 27.03.2023 z dnia 14.09.2023 r. z zapisami zawartymi w raporcie pielęgniarskim czy wynikają one z niefortunnego zapisu. Nie potrafię tego wyjaśnić, musiałabym to wyjaśnić

z pracownikami. Będę się starała tę sytuację wyjaśnić z opiekunami i pielęgniarkami ze zmiany w dniach 5 i 8 stycznia 2023 r."

Zespół inspektorów dokonał również analizy akt sprawy Pana ██████████, osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej ze zdiagnozowanym cyt. *„upośledzeniem w stopniu znacznym, autyzmem oraz nadpobudliwością psycho-ruchową ze wzmożoną aktywnością.”* Dokumenty dotyczące skierowania były gromadzone/prowadzone przez bydgoski MOPS. Klient w marcu 2023 r. zamieszkał w DPS.

Analiza przedłożonej dokumentacji oraz złożone przez dyrektora oraz pracowników wyjaśnienia dotyczące funkcjonowania mieszkańca w domu wskazują, że Pan ██████████ ze względu na zachowanie spowodowane schorzeniami, nie kwalifikował się do jednostki jakim jest dom pomocy społecznej. Dyrektor domu sygnalizował ten fakt Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Bydgoszczy. Dom otrzymał odpowiedź z PCPR, iż cyt. *„w świetle obowiązujących przepisów PCPR nie ma wpływu na te kwalifikację, po otrzymaniu decyzji z Gminy, PCPR jest zobowiązany umieścić Mieszkańca w DPS działającym na terenie Powiatu w przypadku wolnego miejsca.”*

Jak wynika z przedłożonej dokumentacji działania terapeutyczne prowadzone przez specjalistów zatrudnionych w jednostce nie przynosiły oczekiwanego rezultatu. Wielokrotnie wobec klienta stosowano przymus bezpośredni. W miesiącu kwietniu 20 razy, maju 7 razy, czerwcu 13 razy, lipcu 11 razy, sierpniu 16 razy. Ostatecznie mając na względzie bezpieczeństwo pozostałych mieszkańców oraz pracowników domu, dyrektor domu podjął decyzję o złożeniu wniosku do Sądu Rejonowego Wydział V Rodzinny i Nieletnich o wyrażenie zgody na przeniesienie mieszkańca do Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego.

Kolejną kwestią podniesioną w piśmie pracowników domu była sprawa zbiórki i sprzedaży złomu przez 2 mieszkańców, i przeznaczenia zgromadzonych środków finansowych na pokrycie kosztów organizowanej wycieczki.

W powyższej sprawie dyrektor domu złożyła obszernie wyjaśnienie w którym wskazała, iż kwestia utylizacji różnego rodzaju sprzętu, który uległ np.: uszkodzeniu, korozji bądź wyeksploatowaniu regulują stosowne przepisy i procedury dotyczące likwidacji sprzętu i wykreślenia go z ewidencji.

Dyrektor domu oświadczyła, że cyt. *„Decyzję na co te środki finansowe mogą zostać przeznaczone podejmuje Rada Powiatu Bydgoskiego, a nie jednoosobowo Dyrektor DPS. Przeznaczenie przez Dyrektora DPS tych środków na sfinansowanie kosztów wycieczki byłoby złamaniem przepisów prawa.”*

Dyrektor kontrolowanej jednostki odniosła się również do kwestii sprzedaży złomu przez 2 wspomnianych wyżej mieszkańców: cyt. *„W zakresie sprzedaży złomu przez*

2 Mieszkańców wyjaśniam, obaj Mieszkańcy sami zbierają sobie złom np. w lesie lub są rzeczy prywatne innych Mieszkańców. Bardzo często części metalowe przywożą dla nich pracownicy DPS. Przed objęciem przeze mnie funkcji Dyrektora taka praktyka była stosowana już przez wiele lat. W przypadku nabierania dużej ilości złomu – pochodzącego z prywatnych źródeł – złom ten przewożony jest do punktu skupu samochodem, środki finansowe pozostają do dyspozycji tych 2 Mieszkańców. Nie posiadam wiedzy, że ostatnim razem Mieszkańcy zarobili ok. 2000 zł. Jeden z Mieszkańców informował mnie, że jest to kwota 470 zł. Miała też miejsce sytuacja gdy jeden z Mieszkańców pytał mnie czy może sobie sprzedać stare latarnie (zostały zamontowane nowe) i uzyskał odpowiedź, że nie ponieważ jest to wyposażenie DPS i nie można tego sprzedać prywatnie.”

Zespół inspektorów dokonał analizy zakresów obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności osób zatrudnionych na stanowiskach pokojowej, pracownika socjalnego, technika fizjoterapii, pielęgniarki, starszego specjalisty ds. rewalidacji, instruktora terapii zajęciowej, opiekuna medycznego, starszego opiekuna. Stwierdzono że, zakresy obowiązków/odpowiedzialności przypisanych do poszczególnych stanowisk nie budziły zastrzeżeń za wyjątkiem zakresu odpowiedzialności dotyczący stanowiska pokojowej. W dokumencie widnieje zapis, że w zakresie odpowiedzialności pokojowej mieści się cyt. „pomoc personelowi opiekuńczo-pielęgnacyjnemu w sprawowaniu opieki nad mieszkańcem np. karmienie, przenoszenie, ubieranie”.

W ocenie zespołu inspektorów czynności te nie do końca mieszczą się w spektrum obowiązków i kwalifikacji pracownika zatrudnionego na stanowisku pokojowej.

Zgodnie ze złożonym wyjaśnieniem przez dyrektora jednostki czytamy, iż cyt. w DPS w Bożenkowie zatrudnionych jest 4 instruktorów ds. terapii zajęciowej oraz specjalista ds. rewalidacji. Ich grafik pracy dostosowany jest do potrzeb i możliwości Mieszkańców. 2 osoby pracują w systemie 12 –godzinnym. a 3 w systemie 8-godzinnym. Zajęcia rewalidacyjne prowadzone są do godz. 15.00 w mniejszych grupach oraz indywidualnie, kiedy Mieszkańcy są najbardziej aktywni i gotowi do współpracy. Pozostali pracownicy terapii jednocześnie proponują inne zajęcia jak np. arteterapia, muzykoterapia, zajęcia teatralne, komputerowe, spacer do południa i po obiedzie (opcjonalnie drobne prace w ogrodzie), spotkania z ciekawymi ludźmi (...), wyjazdy kulturalno-oświatowe i krajoznawcze (kino, muzeum, wycieczki), wyjazdy na zakupy, zajęcia sportowe w siłowni i ogrodzie. (...). kulinarne w kuchence terapeutycznej, wycieczki rowerowe w małej grupie czy arteterapia. W godzinach popołudniowych terapeuta przeprowadza również aktywizację osób najmniej sprawnych poprzez indywidualne spacer. Zajęcia odbywają się również w soboty od godz. 7.00-19.00.”

Zespół inspektorów przeanalizował dokumentację prowadzoną przez instruktorów ds. terapii zajęciowej za okres kwiecień – sierpień 2023 r. Dokonano analizy prowadzonych „dziennych planów terapii zajęciowej” oraz „kart zajęć terapeutycznych”. Prowadzona dokumentacja jest spójna i czytelna, a proponowane formy zajęć/treningów charakteryzują się różnorodnością.

Mając na uwadze powyższe ustalenia, oceniam działalność kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą **pozytywnie z nieprawidłowościami**¹.

W związku z zakończeniem postępowania kontrolnego, przekazując powyższe uwagi i wnioski, Wojewoda Kujawsko-Pomorski zaleca:

1. W przypadku konieczności stosowania przymusu bezpośredniego bezwzględnie każdorazowo stosować procedury obejmujące sporządzenie odpowiedniej dokumentacji, zgodnie z obowiązującymi w tej sprawie przepisami prawa.

Termin wykonania: na bieżąco

2. Zmienić zapisy dotyczące zakresu obowiązków osób zatrudnionych na stanowisku pokojowej. Zakres obowiązków dostosować zgodnie z kwalifikacjami i kompetencjami.

Termin wykonania: bez zbędnej zwłoki

Na podstawie art. 128 ustawy o pomocy społecznej:

1. Kontrolowana jednostka może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych zgłosić do nich zastrzeżenia.
2. Wojewoda ustosunkowuje się do zastrzeżeń w terminie 14 dni od dnia ich doręczenia.
3. W przypadku nieuwzględnienia przez Wojewodę zastrzeżeń kontrolowana jednostka w terminie 30 dni obowiązana jest do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń, uwag i wniosków.
4. W przypadku uwzględnienia przez Wojewodę zastrzeżeń, o których mowa w pkt 2 kontrolowana jednostka w terminie 30 dni jest obowiązana do powiadomienia Wojewody

¹ Wojewoda Kujawsko-Pomorski stosuje 5 stopniową skalę oceny: pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (Zarządzenie nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 11 grudnia 2017 r.). Przez uchybienie – należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań. Przez nieprawidłowość – należy rozumieć działanie lub zaniechanie, które z punktu widzenia kryteriów kontroli jest nielegalne, niegospodarne, niecelowe lub nierzetelne, a w przypadku kontroli wykonywania zadań – nieskuteczne, niewydajne lub nieoszczędne.

o realizacji zaleceń, uwag i wniosków, o których mowa w pkt 1, mając na uwadze zmiany wynikające z uwzględnionych przez Wojewodę zastrzeżeń.

5. W przypadku stwierdzenia istotnych uchybień w działalności jednostki organizacyjnej pomocy społecznej albo kontrolowanej jednostki Wojewoda, niezależnie od przysługujących mu innych środków, zawiadamia o stwierdzonych uchybieniach organ założycielski tych jednostek lub organ zlecający kontrolowanej jednostce realizację zadania z zakresu pomocy społecznej.
6. Organ, o którym mowa w pkt 5, do którego skierowano zawiadomienie o stwierdzonych istotnych uchybieniach, jest obowiązany, w terminie 30 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o stwierdzonych uchybieniach, powiadomić Wojewodę o podjętych czynnościach.

W przypadku nie wniesienia zastrzeżeń, do niniejszych zaleceń pokontrolnych proszę o poinformowanie Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego pisma, o sposobie wykorzystania wniosków z kontroli, realizacji powyższych zaleceń lub przyczynach braku podjęcia zaleconych działań.

Jednocześnie informuję, iż w przypadku braku realizacji zaleceń pokontrolnych zostanie wszczęte postępowanie administracyjne zgodnie z art. 130 ust. 1 i 131 ustawy o pomocy społecznej.

Z poważaniem

Z up. Wojewody Kujawsko-Pomorskiego
Piotr Hemmerling
I Wicewojewoda Kujawsko-Pomorski